

CEDMO
Central European Digital
Media Observatory

CEDMO Trends:

19. vlna očima Medianu

Espresso

OBSAH ZPRÁVY

1 Základní parametry

1.1 Specifika šetření

2 Aktuální trendy

3 Vnímané vystavení dezinformacím

4 Vnímání aktuálních narativů

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

1 Základní parametry

Název výzkumu:	CEDMO Trends: <i>Česká společnost v době změn</i> (19. vlna)
Termín hlavního sběru dat:	08. 11. 2024 – 24. 11. 2024
Cílová skupina:	populace 16+
Způsob výběru respondentů:	kvótní výběr
Opora nastavení kvót:	ČSÚ
Sledované kvóty:	pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, užívání internetu, volební chování v parlamentních volbách 2021 a prezidentských volbách 2023
Metoda sběru:	CAWI, panelový výzkum
Celkem platných dotazníků:	3004

1.1 Specifika šetření

Zadavatelem je Univerzita Karlova, resp. výzkumné pracoviště CEDMO a dodavatelem společnost MEDIAN. Vedoucí výzkumného týmu za Univerzitu Karlovu je Václav Moravec, vedoucí výzkumného týmu za MEDIAN jsou Štěpán Žádník a Přemysl Čech. Zadání dotazníku připravil zadavatel a jeho konečná verze byla sestavena ve spolupráci s dodavatelem. Administrace dotazníku probíhala elektronicky. Výběr respondentů byl proveden z Online panelu MEDIAN. Respondenti byli rekrutováni dle kvótního předpisu schváleného zadavatelem.

Tento projekt je financován z Nástroje pro oživení a odolnost EU.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

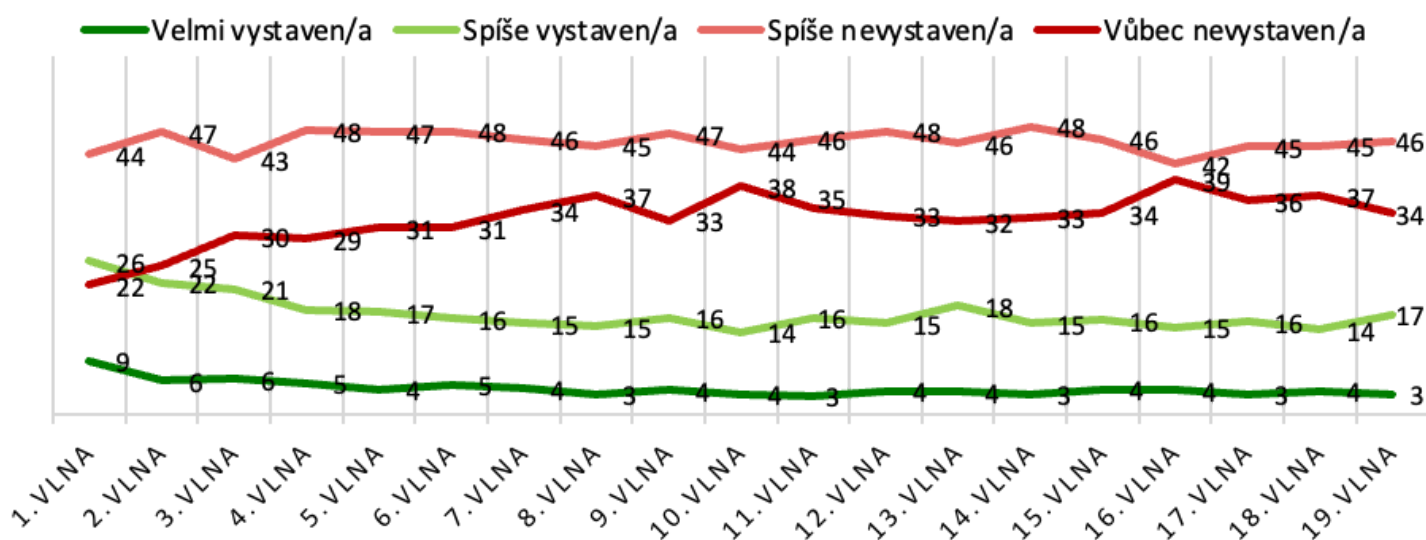
Národní
plán
obnovy

2 Aktuální trendy

V aktuální vlně výzkumu stále přetrvává domněnka většiny respondentů, že dezinformacím v minulém měsíci vystaveni nebyli, ale přesto si dvě třetiny dotázaných myslí, že se jedná o závažný problém. Podobně velká skupina respondentů se domnívá, že šíření dezinformací také ohrožuje bezpečnost České republiky. Přes 70 % respondentů souhlasí s názorem, že je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která dezinformace šíří.

- Šíření dezinformací jako problematické vnímají nejvíce respondenti ve věku 16 až 24 let, když ho 89 % z nich považuje za závažný problém. Na opačné straně spektra jsou lidé ve věku 55 až 64 let, přičemž 34 % z nich dezinformace považuje za malý problém nebo se podle nich o problém vůbec nejedná. Každý desátý respondent ve věku 65 a více let k závažnosti dezinformací uvádí, že neví nebo že to nedokáže posoudit.
- O tom, že dezinformace ohrožují bezpečnost České republiky jsou výrazně častěji přesvědčeni voliči koalice PirSTAN a koalice SPOLU než voliči opozičních hnutí ANO a SPD z posledních parlamentních voleb.
- Podobně jako u ohrožení České republiky dezinformacemi je znatelný rozdíl mezi jednotlivými voliči, tak je tento rozdíl patrný i u postoje k omezování dezinformačních médií státem. Z voličů koalice SPOLU a PirSTAN je pro jejich omezování přes 80 %. U voličů hnutí ANO je to 64 % a u hnutí SPD ještě méně. Lidé, kteří u voleb nebyli, jsou pro omezování dezinformačních médií státem v 74 % případů.
- Průzkum ukázal pokles povědomí o pravdivých narativěch i pokles vnímání nepravdivých. Nejvíce respondentů (65 %) zaregistrovalo pravdivý narativ: *„Slovenské ministerstvo vnitra uzavřelo smír ve sporu o ochranu osobnosti týkající se evidence českého expremiéra Andreje Babiše ve svazcích komunistické Státní bezpečnosti.“* Nejméně registrovaným pravdivým narativem pak bylo: *„Kampaň českého ministerstva zahraničí nazvaná Prokremelské pohádky stála daňové poplatníky bezmála 45 000,- Kč. V kampani ministerstvo upozorňuje na ruské lži týkající se války na Ukrajině,“* který zaregistrovalo pouze 13 % respondentů.

3 Vnímané vystavení dezinformacím

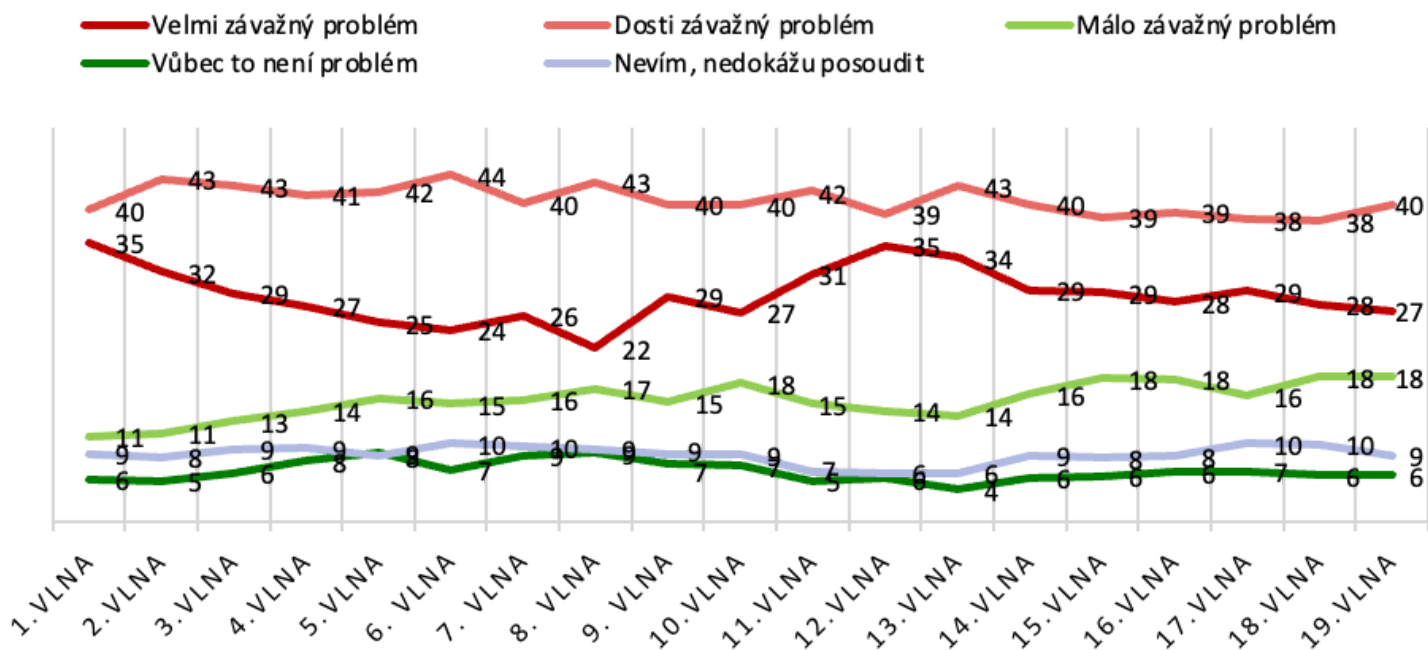

IP02. Do jaké míry jste v uplynulém měsíci podle Vašeho názoru byl/a, anebo nebyl/a vystaven/a účelově šířeným nepravdivým či manipulativním informacím (někdy též označovaným jako „dezinformace“) v médiích?

N=3004

I v aktuální vlně výzkumu převládá názor, že dezinformacím v médiích většina respondentů vystavena nebyla (80 % při součtu „spíše nevystaven/a“ + „vůbec nevystaven/a“). Zastoupení všech odpovědí se více méně nemění.

I v této vlně se muži cítí být dezinformacím více vystaveni (23 %) než ženy (18 %). Lidé, kteří využívají internet méně než denně, se cítí být dezinformacím v médiích vystaveni více (27 %) než lidé, kteří internet využívají (několikrát) denně (19 %). Podobně se častěji cítí být vystaveni dezinformacím voliči Andreje Babiše z posledních prezidentských voleb (26 %), než voliči Petra Pavla (17 %). Respondenti, kteří v prezidentských volbách nebyli volit, se nachází mezi těmito dvěma tábory (20 %).

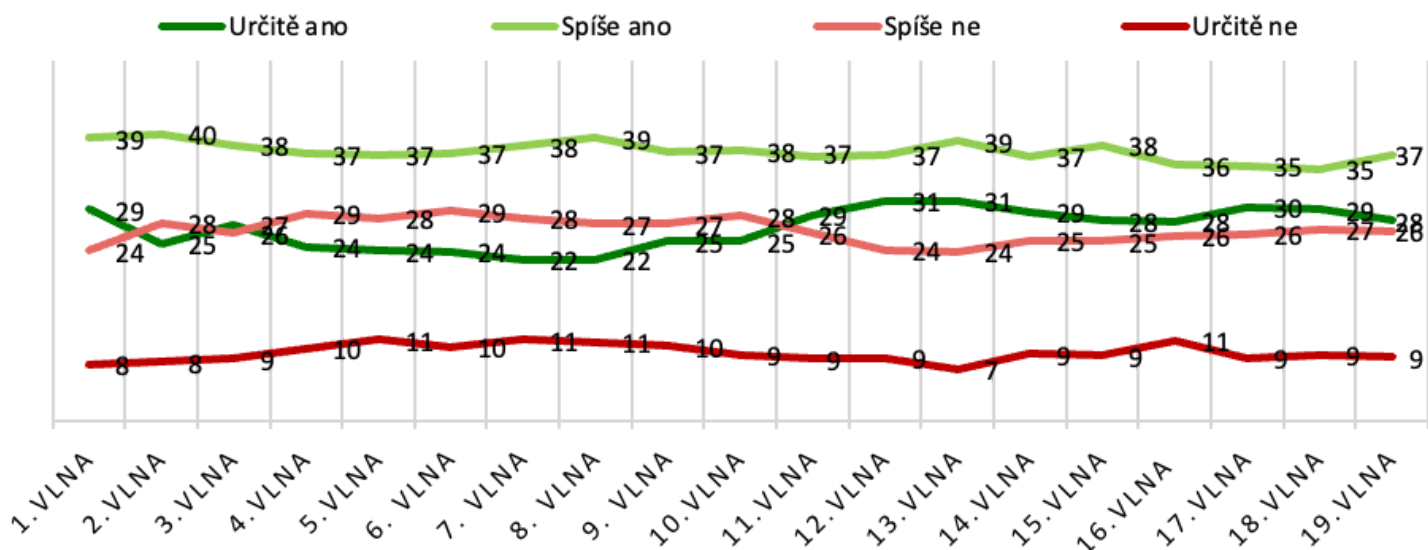

IP04. Jak závažným problémem je podle Vás šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) po internetu?

N=3004

Stabilní trend vykazují i křivky odpovědí respondentů hodnotících šíření nepravdivých či manipulativních informací po internetu. Většina stále vnímá šíření dezinformací po internetu jako problematické (67 % při součtu „velmi závažný problém“ + „dostí závažný problém“).

Šíření dezinformací po internetu vnímají jako problém spíše mladší respondenti, v nejmladší věkové kategorii 16-24 let se jedná o 89 % respondentů (při součtu „velmi závažný problém“ + „dostí závažný problém“). Nejmenší podíl respondentů, kteří vnímají dezinformace jako problém, je ve věkové skupině 55 až 64 let, kde je tak vnímá 57 % odpovídajících. Také mezi voliči Petra Pavla z druhého kola prezidentských voleb je více respondentů, kteří šíření dezinformací po internetu považují za problém (80 %), zatímco mezi voliči Andreje Babiše je takových respondentů 53 %. Respondenti, kteří nebyli volit, opět stojí uprostřed (63 %).

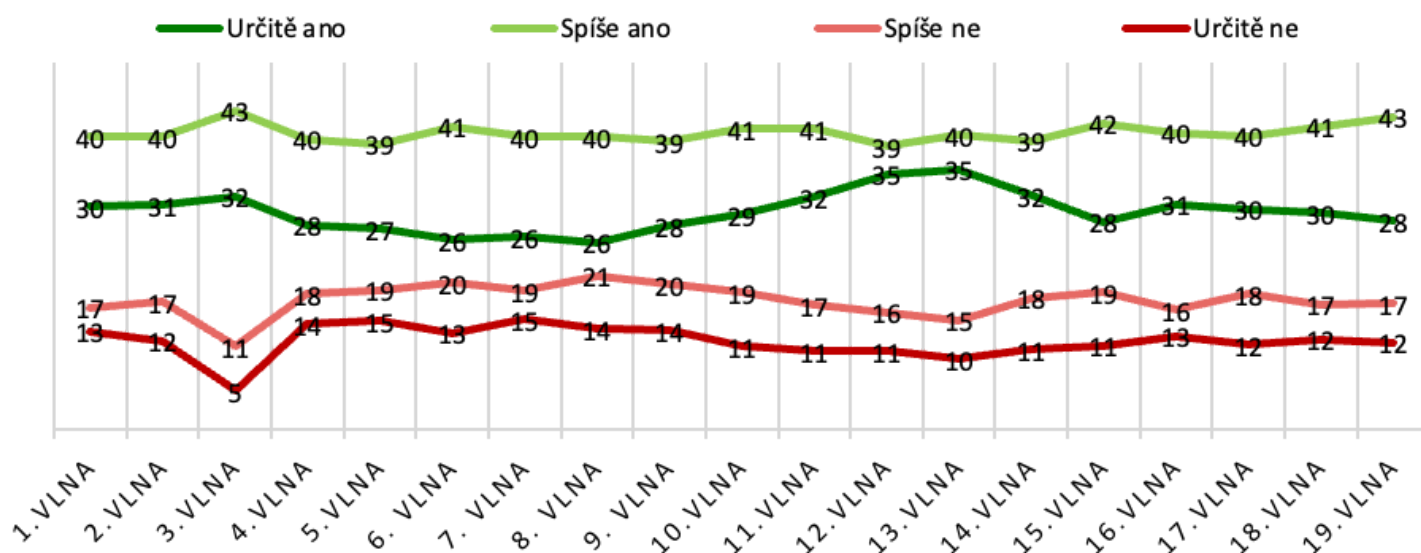

IP05. Myslíte si, že šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) ohrožuje bezpečnost České republiky?

Názory na ohrožení bezpečnosti České republiky šířením nepravdivých či manipulativních informací jsou zastoupeny i v této vlně podobně jako v uplynulých měsících. Stále si dvě třetiny respondentů myslí, že šíření dezinformací bezpečnost České republiky ohrožuje (65 % při součtu „určitě ano“ + „spíše ano“). Naopak třetina respondentů tvrdí, že bezpečnost republiky šířením takových informací ohrožena není (35 % při součtu „určitě ne“ + „spíše ne“).

Že šíření dezinformací bezpečnost České republiky ohrožuje, si myslí hlavně mladší ročníky (82 % v nejmladší věkové kategorii 16-24 let), toto číslo má tendenci s věkem klesat, tento názor sdílí pouze 56 % nejstarších respondentů (65 a více let).

S ohrožením bezpečnosti České republiky šířením dezinformací také častěji souhlasí voliči Petra Pavla (77 %) z druhého kola prezidentských voleb než voliči Andreje Babiše (51 %). Z voličů parlamentních stran považuje dezinformace za ohrožující bezpečnost státu 84 % voličů koalice PirSTAN, 77 % voličů koalice SPOLU, 57 % voličů hnutí ANO a 44 % voličů hnutí SPD.

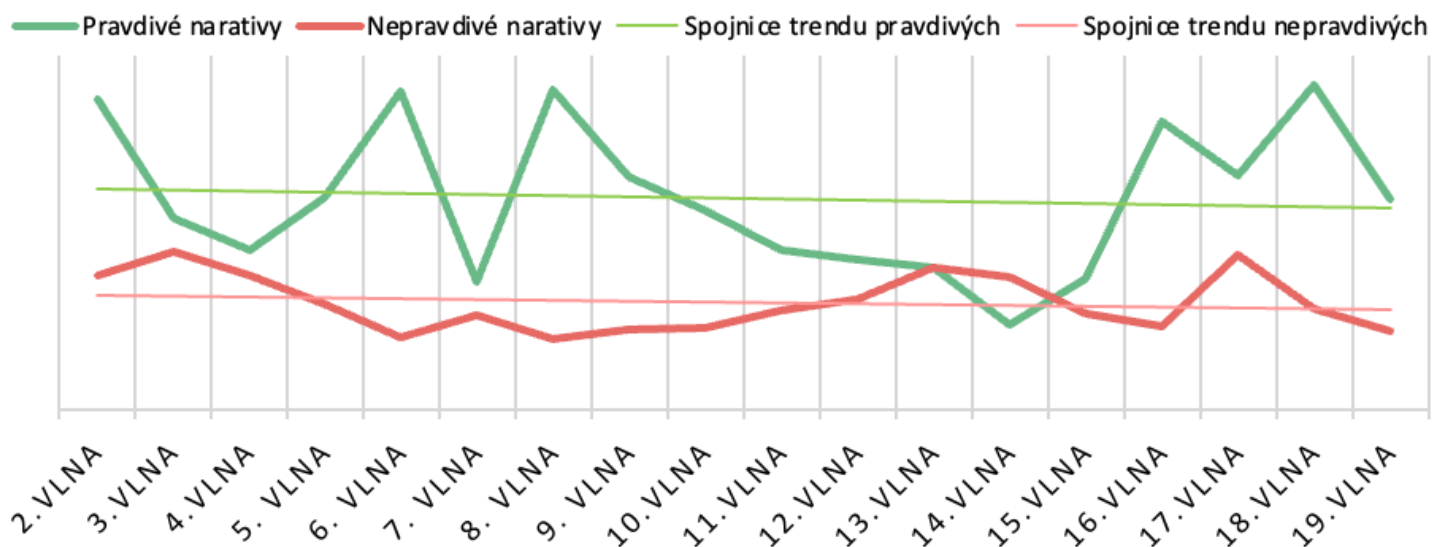
IP07. Je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace (někdy též označované jako „dezinformace“)?

Ani odpovědi na tuto otázku se od předchozích vln příliš nezměnily. Stejně jako v minulé vlně si 71 % respondentů v myslí, že je správné, aby stát omezoval působení médií, která šíří manipulativní či nepravdivé informace (při součtu „určitě ano“ + „spíše ano“).

Pro omezování médií jsou častěji ženy (74 %) než muži (68 %) a také studenti (81 %). Naopak podnikatelé, OSVČ a důchodci mají stejný názor, že by měl stát takové média omezovat, shodně pouze z 67 %.

O správnosti omezování médií šířících dezinformace jsou také častěji přesvědčeni voliči Petra Pavla (83 %) z druhého kola prezidentských voleb než voliči Andreje Babiše (57 %).

4 Vnímaní aktuálních narativů

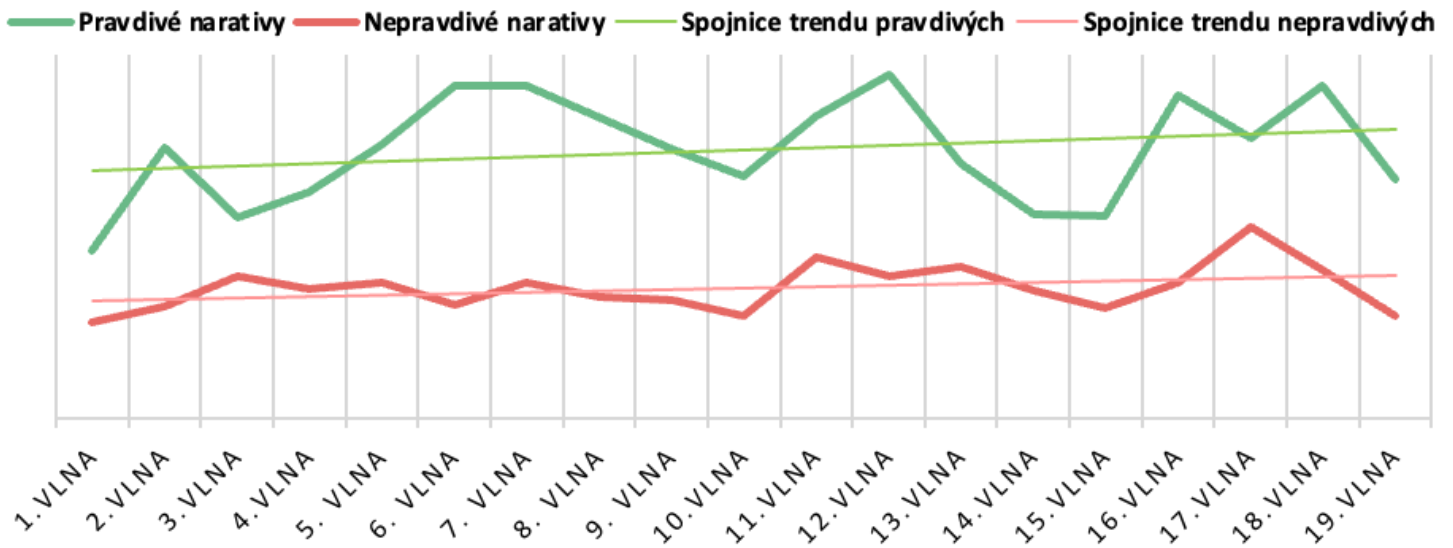
DEZP. Do jaké míry máte povědomí o následujících zprávách, resp. Informacích?

N=3004

Ve srovnání s předchozí vlnou výzkumu došlo v té současné k výraznému poklesu povědomí o pravdivých narativech a zároveň pokračuje pokles povědomí o těch nepravdivých.

V aktuální vlně výzkumu zaregistrovala pouze jeden pravdivý narativ více než polovina respondentů. Nejvíce respondentů (65 %) zaregistrovalo pravdivý narativ: „Slovenské ministerstvo vnitra uzavřelo smír ve sporu o ochranu osobnosti týkající se evidence českého expremiéra Andreje Babiše ve svazcích komunistické Státní bezpečnosti.“ Nejméně registrovaným pravdivým narativem pak bylo, že: „Kampaň českého ministerstva zahraničí nazvaná Prokremelské pohádky stála daňové poplatníky bezmála 45 000,- Kč. V kampani ministerstvo upozorňuje na ruské lži týkající se války na Ukrajině,“ který zaregistrovalo pouze 13 % respondentů.

Nejvíce registrovaným nepravdivým narativem bylo, že: „Premiér Fiala spolupracoval před rokem 1989 s komunistickou Státní bezpečností, což dokazuje jeho evidenční karta. Podle ní měl Fiala krycí jméno Fialka.“ který zachytilo 23 % odpovídajících. Narativem, který zaznamenalo nejméně respondentů (5 %) bylo, že: „Viceprezidentka Spojených států a kandidátka na prezidentku USA Kamala Harrisová srazila v roce 2011 autem mladou dívku a od dopravní nehody ujela. Od té doby je dívka ochrnutá.“

DEZ. Do jaké míry považujete následující zprávy za nevěrohodné, nebo naopak věrohodné?

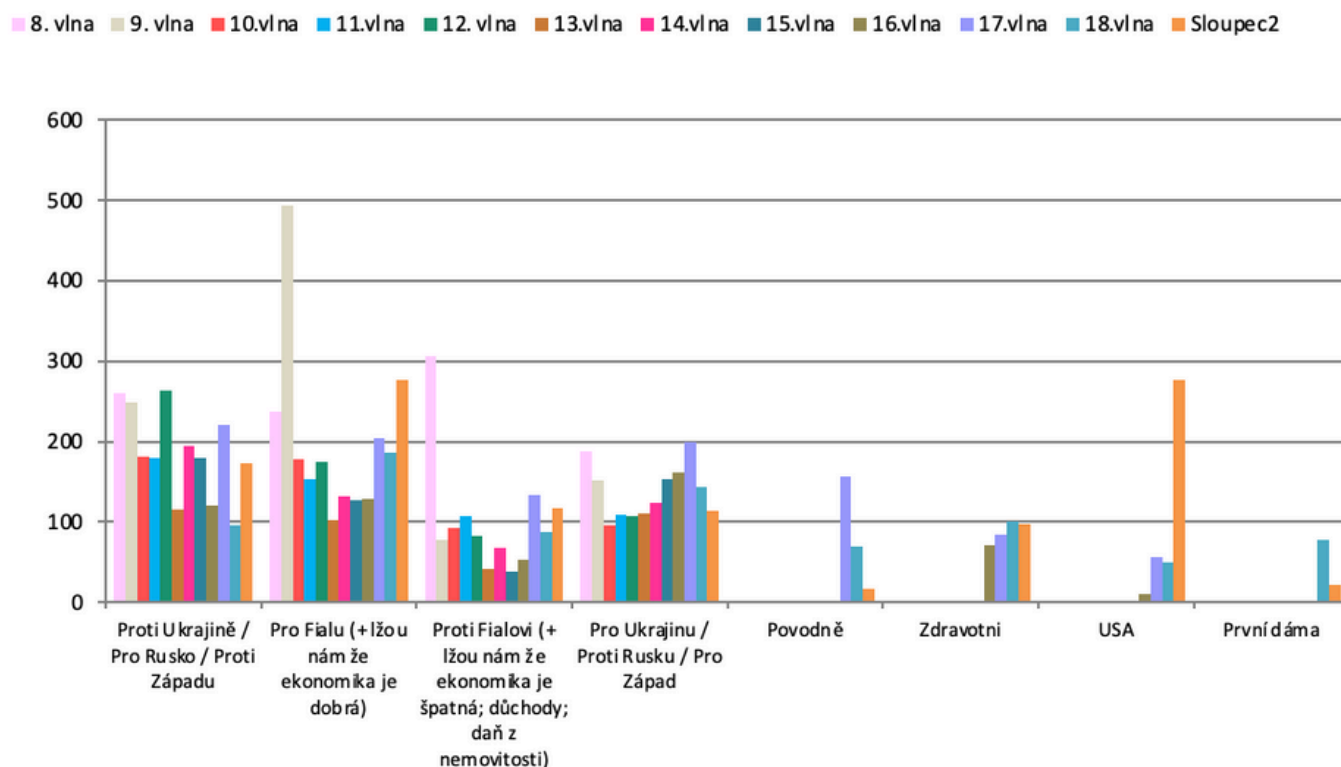
N=3004

Důvěryhodnost pravdivých narativů ve srovnání s minulou vlnou klesla, podobně poklesla i důvěryhodnost těch nepravdivých. V této vlně výzkumu působil podle respondentů nejdůvěryhodnější nepravdivý narativ důvěryhodněji než nejméně důvěryhodný pravdivý narativ.

Nejdůvěryhodnější nepravdivý narativ, že: „Světová boxerská organizace doživotně vyloučila boxerku Imán Chalíf, protože nesplňuje kritéria pro start v ženské kategorii. Také ji odebrala odměnu ve výši 25 milionů dolarů a veškeré medaile,“ označilo za důvěryhodný 44 % dotázaných.

Nejdůvěryhodnějším pravdivým narativem bylo, že: „Slovenské ministerstvo vnitra uzavřelo smír ve sporu o ochranu osobnosti týkající se evidence českého premiéra Andreje Babiše ve svazcích komunistické Státní bezpečnosti“, který jako důvěryhodný označilo 66 % odpovídajících. Naopak tím vůbec nejméně důvěryhodným pravdivým narativem bylo, že: „Kampaň českého ministerstva zahraničí nazvaná Prokremelské pohádky stála daňové poplatníky bezmála 45 000,- Kč. V kampani ministerstvo upozorňuje na ruské lži týkající se války na Ukrajině,“ který jako důvěryhodný označilo pouze 35 % respondentů.

5 Dezinformace které nejčastěji zaujaly

IP01A. Popište vlastními slovy, jaké nepravdivá či manipulativní informace (někdy též označována jako „dezinformace“) Vás v uplynulém měsíci zaujala?

N=3004

Ve srovnání s minulou vlnou vzrostl počet zachycených dezinformací namířených proti Ukrajině (173), ale naopak klesl počet těch na její podporu nebo na podporu západu (113). Podobně narostl počet zachycených deklarovaných dezinformací pro (276) i proti (117) premiéru Petru Fialovi. Velmi narostl i počet dezinformací souvisejících s USA (276). Dezinformace týkající se podvodní (16) nebo první dámy Evy Pavlové (22) byly již zachycovány minimálně.

V aktuální vlně výzkumu vzrostl počet lidí, kteří si dezinformační narativ nespojují s žádným konkrétním médiem, ale vzrostly i počty těch, kteří si vybaví médium nebo alespoň typ média.